

PERDELELE FORESTIERE DE PROTECȚIE
ÎN CONTEXTUL ASIGURĂRII
SECURITĂȚII ECOLOGICE ȘI
ALIMENTARE

VICTOR GIURGIU

IOAN SECELEANU

Dezbaterea științifică "Sistemul național al perdelelor forestiere de protecție, între deziderat și realizare"
Academia Română și ASAS, 15 mai 2014

CONCEPTE – TERMINOLOGIE - CONȚINUT SEMANTIC

- **SECURITATEA** a reprezentat încă de la începutul omenirii o preocupare esențială manifestată atât la nivelul individului, cât și la cel al comunității
- DEMERSUL DEFINIRII CONCEPTULUI de securitate este unul dificil, având în vedere numeroasele dimensiuni ale securității și mai ales pericolele și amenințările la adresa acesteia
- Nu există o definiție larg acceptată a “securității”, fiind considerată un termen ambiguu.
- Una din numeroasele *definiții* existente *evidențiază* că “**securitatea**,
    în sens obiectiv, măsoară absența amenințărilor la adresa valorilor dobândite,
    iar **în sens subiectiv** - absența temerii că asemenea valori vor fi atacate” (Walfer,1952)
- ÎN SENS PRAGMATIC, conceptul de **securitate** poate fi echivalat cu sintagma “**absența pericolului**”, iar cea de **insecuritate** cu “**prezența pericolului**”

CONCEPTE – TERMINOLOGIE - CONȚINUT SEMANTIC

- **Conceptul de securitate a evoluat de-a lungul timpului, iar în prezent este considerat un concept multidimensional , în care sunt incluse următoarele componente:**
  - militară; - politică; - economică; - socială; - culturală;
  - **ecologică.**

- **Dimensiunea ecologică** este una din cele mai importante dimensiuni ale securității, determinată, atât de:
  - complexitatea problemelor ecologice (efecte multiple, fără soluții simple și **individuale**), cât și de
  - caracterul transnațional al amenințărilor și pericolelor.

- O definiție, considerată adecvată, stipulează că securitatea ecologică **este “starea unei națiuni, comunități sau a unui individ de a fi la adăpost de**
  - **amenințările rezultate din :**
    - raritatea resurselor mediului;
    - degradarea mediului;
    - schimbările neprielnice de mediu, generate de cauze naturale sau antropice

  - și de **tensiunile și conflictele** care au la bază considerente de ordin ecologic”

CONCEPTE – TERMINOLOGIE - CONȚINUT SEMANTIC

- **Astăzi, conceptul de securitate ecologică este reconsiderat prin accentuarea ponderii implicațiilor schimbărilor climatice asupra securității.**
- **Printre problemele ecologice cele mai grave care amenință securitatea la nivel mondial, se regăsesc:**
  - **poluarea;**
  - **încălzirea climei;**
  - **epuizarea resurselor naturale neregenerabile;**
  - **gestionarea nedurabilă a resurselor naturale regenerabile (distrugerea pădurilor).**
- **Interesul manifestat de state naționale și organisme interguvernamentale, concretizat în includerea securității ecologice în documente strategice fundamentale, este apreciat ca o măsură a importanței acesteia;**
- **Există, în prezent, o recunoaștere unanimă a necesității cooperării în domeniul securității ecologice , la nivel internațional, regional, național și local, în găsirea unor combinații de soluții provenite din domeniul politic, economic și al protecției mediului;**

CONCEPTE – TERMINOLOGIE - CONȚINUT SEMANTIC

- Concept ce derivă din necesitatea asigurării nevoilor fundamentale ale ființei umane - **securitatea alimentară** se referă, în principal, la **disponibilitatea** alimentelor (*cantități suficiente de hrană*) și la **accesibilitatea** la acestea (existența resurselor financiare și fizice) .
- **PERDELE FORESTIERE DE PROTECȚIE** – formațiuni vegetale forestiere cu dimensiuni specifice, amplasate atât în scopul:
  - **protejării unor obiective** (*sol, culturi agricole, căi de comunicație și transport, diguri, maluri, localități și alte obiective social-economice*) **de efectele negative** ale unor factori naturali (climatici, hidrologici sau geomorfologici) **și/sau al**
  - **cât și al ameliorării condițiilor de mediu și al peisajului.**
- **Sub raport juridic, perdelele forestiere de protecție au fost incluse în fondul forestier național, sunt considerate păduri, supuse regimului silvic (Legea 46/2008) și indiferent de natura proprietății sunt considerate bunuri de interes național, iar realizarea lor este declarată de utilitate publică (Legea 289/2002).**

- **EFECTELE BENEFICE** ale perdelelor forestiere de protecție constau, în principal, în:
- **îmbunătățirea condițiilor microclimatice** (realizată prin micșorarea amplitudinii temperaturii diurne și anuale a aerului, reducerea vitezei vântului, reținerea zăpezii, sporirea umidității aerului, reducerea evapotranspirației etc. ;
  - **îmbunătățirea condițiilor de creștere și dezvoltare a culturilor agricole limitrofe**(concretizată în sporuri echivalente cu mărirea suprafeței de cultură cu cca. 10-20%);
  - **creșterea condițiilor de fertilitate și de conservare a solului**, prin reducerea eroziunii și a scurgerilor de apă pe pante, reducerea deflației, sporirea umidității solului, îmbogățirea solului în humus și alte substanțe nutritive etc.;
  - **protecția obiectivelor economico-sociale;**
  - **ocrotirea și ameliorarea biodiversității zonale;**
  - **reducerea poluării chimice și sonice;**
  - **îndeplinirea, în regiuni sărace în păduri, a rolului de coridoare ecologice** (deplasare, reproducere și refugiu pentru specii sălbatice terestre);
  - **majorarea stocului de carbon fixat și diminuarea celui din atmosferă;**
  - **reconstrucția și/sau îmbunătățirea peisajului;**
  - **influența (directă sau indirectă) asupra sănătății oamenilor și determinarea unei stări psihice corespunzătoare;**

- **Enumerarea, fie și parțială, a acestor beneficii evidențiază din plin importanța deosebită a perdelelor forestiere de protecție în ameliorarea condițiilor de viață ale comunităților.**
- **Luând în considerare conținutul semantic al celor două concepte prezentate și efectele benefice ale perdelelor forestiere de protecție devine evidentă contribuția acestora din urmă la asigurarea, la nivele semnificative, a securității ecologice și alimentare.**
- **Astfel, prin**
  - **crearea și gestionarea durabilă a perdelelor forestiere de protecție se reduce, într-o măsură definitorie, degradarea mediului generată de cauze naturale și/sau antropice – obiectiv declarat prioritar al securității ecologice.**
  - **iar prin efectele benefice referitoare la**
    - **îmbunătățirea potențialului de creștere și dezvoltare al culturilor agricole**
    - **și prin ameliorarea condițiilor de fertilitate și de conservare a solului**

se crează premise favorabile pentru asigurarea disponibilității, componentă esențială a conceptului de securitate alimentară.

- Iată de ce preocupările teoretice și practice pentru perdelele forestiere **trebuie să aibă ca obiect organizarea spațiului natural, în vederea prevenirii sau atenuării hazardelor climatice, hidrologice și geomorfologice.**

- O analiză retrospectivă, a ultimilor 150 de ani, asupra problematicii perdelelor forestiere din România, evidențiază aspecte relevante care explică în mare parte starea actuală a sistemului național :
  - Importanța perdelelor forestiere și necesitatea înființării lor în unele regiuni au fost semnalate încă din a 2-a jumătate a sec. al XIX-lea;
  - interesul autorităților, dar și al comunităților, pentru perdelele forestiere a înregistrat o variație oscilatorie, în care valorile maxime ale acestuia se suprapun peste perioadele cu manifestări severe ale hazardelor climatice (secete prelungite, înzăpeziri, inundații etc.), iar cele minime – peste perioadele lipsite de asemenea fenomene:
    - secetele puternice din anii '30 (sec. XX) ► declanșarea primei mari campanii de înființare a perdelelor;
    - secetele severe din anii 1945-1946 și înzăpezirile din 1954 ► au condus la crearea, în perioada 1949-1956, a celor mai vaste rețele de perdele;

- **deciziile politice din anul 1962, necontestate, la acea vreme, de nici o comunitate, inclusiv cea științifică, au determinat desființarea mării majorității a perdelelor forestiere create anterior;**
- **efectele negative ale acestor decizii politice au fost diminuate, în mare parte, de absența, în perioada 1960-1980, a secetelor severe.**
- **Același comportament lipsit de responsabilitate al autorităților s-a manifestat și după '89, cu ocazia secetelor severe din perioada 2006- 2009 și a înzăpezirilor din anii 2012 și 2014. Interesul factorilor de decizie s-a rezumat, ca de obicei, la declarații formale și promisiuni cu caracter electoral, neurmărite de efecte semnificative în acest domeniu.**
- **Veridicitatea afirmațiilor de mai sus poate fi făcută prin compararea suprafețelor cu perdele înființate anual în perioada 1949-1956 (800-2000 ha/an), cu cele din perioada 2005-2010 (1-10 ha/an) .**

- **Dacă o entitate decizională ar fi dispusă să se aplece cu seriozitate asupra acestui domeniu, va trebui să ia în considerare factorii care generează dificultăți majore în realizarea sistemului național al perdelelor forestiere de protecție. Un inventar sumar al acestor dificultăți ar evidenția:**

1. *O slabă voință politică și existența unor acte normative nefuncționabile sau neaplicate*, demonstrate prin

- declarațiile formale cu iz electoral ale autorităților și prin
- ignorarea prevederilor actelor normative de profil, aflate în vigoare:
  - ▶ Codul silvic-1996-”statul. . . va încuraja crearea de perdele forestiere de protecție a terenurilor agricole”;
  - ▶ Codul silvic-2008-” statul ...asigură realizarea cu continuitate a sistemului național de perdele”;
  - ▶ Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României :
    - var. 1998- “crearea până în anul 2010 a 2000km de perdele de protecție a câmpului și antierozionale”;
    - var. 2008-”...măsurile pentru realizarea unui sistem național de perdele forestiere de protecție”;
  - ▶ Strategiile departamentale cu perioade de aplicare expirate, lipsite de rezultate semnificative;
  - ▶ Legea 289/2002 (legea Ianculescu), deși succesiv modificată și completată în mod benefic, este încă nepusă în funcțiune.

2. *Dificultăți birocratice în obținerea terenurilor aferente rețelelor* de perdele legate mai ales de: identificarea proprietarilor, cadastrarea terenurilor, durata excesiv de mare a acțiunilor de achiziționare sau de expropriere, asigurarea mijloacelor financiare necesare cumpărărilor sau despăgubirilor;

3. *Inexistența structurilor de profil și lipsa acțiunilor pregătitoare:*

▶ anvergura și complexitatea lucrărilor de înființare și gestionare impun o organizare adecvată caracterizată prin structuri de profil centrale și teritoriale (un exemplu de urmat este cel din perioada 1948-1962 – 14000 km. de perdele);

▶ asigurarea, sub raport cantitativ și calitativ, a materialului de plantare în funcție de ariditatea climatului și de bonitatea solurilor zonale;

▶ asigurarea necesarului de utilaje performante pentru mecanizarea lucrărilor de plantare și întreținere.

4. *Neimplicarea, la nivel central și local, în realizarea rețelelor de perdele a autorităților coordonatoare* ale principalelor sectoare beneficiare (agricultura, transporturi și telecomunicații, protecția mediului, administrație publică):

▶ deși beneficiari ai efectelor protectoare ale perdelelor forestiere, există o anemică implicare atât a conducătorilor cât și a funcționarilor din aceste sectoare;

► se impune schimbarea mentalității acestora , prin conștientizarea importanței perdelelor forestiere pentru domeniile enumerate.

5. Carențe majore în educarea respectului față de mediu și, mai ales, în formarea conștiinței forestiere:

► **slabă preocupare a sistemului educațional și a mass-mediei** pentru promovarea unor programe de formare a respectului față de mediu și a unei conștiințe forestiere;

► **lipsa conștiinței forestiere** a populației rurale și a conducătorilor din structurile administrativ teritoriale **reprezintă unul din cele mai puternice obstacole** în calea edificării și menținerii rețelelor de perdele forestiere (Ex.- distrugerea de către populație, după '89, a majorității perdelelor forestiere din sudul Olteniei, înființate în anii 1970-1975; - distrugerea pădurilor după reconstituirea dreptului de proprietate).

- Presupunând că iluzoria entitate decizională ar fi dispusă să
- **elimine dificultățile majore** generate de factorii menționați și să
  - **declanșeze acțiuni hotărâte de** realizare a sistemului național al perdelelor forestiere de protecție,

aceasta ar trebui să ia în considerare avertismentul formulat de ilustrul silvicultor Marin DRĂCEA în anul 1936, dar valabil și în prezent, potrivit căruia

“conceperea acestor perdele,..., înființarea și îngrijirea, constituie una din cele mai grele probleme de silvicultură. Lipsa de documentare (cercetare) și incompetența pot compromite definitiv ideea” .

- ***Pe cale de consecință, astăzi comunitatea științifică de profil trebuie să răspundă în mod onest, dar responsabil, la o întrebare firească;***

Dispunem , în prezent, de fundamentele tehnico-științifice care să garanteze crearea și funcționarea durabilă a sistemului național de perdele forestiere?

- **Întrebare retorică, având în vedere că în ultimii 50 de ani nu s-au efectuat în acest domeniu cercetări științifice de anvergură interdisciplinare.**

- **Este evident** că
  - ▶ în actualele condiții social-economice și
  - ▶ odată cu amplificarea efectelor negative ale modificărilor climatice;
  - ▶ concluziile și recomandările tehnico-științifice obținute în urmă cu o jumătate de secol necesită revizuirii importante, astfel că **sunt necesare programe cu obiective de cercetare**, care să fundamenteze științific aspecte legate de:
    - **dimensionarea și amplasarea spațială** a rețelelor locale și regionale de perdele forestiere de protecție;
    - **optimizarea**, în raport cu diversitatea condițiilor staționale și cu natura obiectivelor protejate, a **structurilor orizontale și verticale** ale perdelelor forestiere;
    - **identificarea celor mai potrivite forme genetice** de arbori și arbuști, rezistente la adversități de ordin climatic, hidrologic și stațional;
      - **stabilirea eficacității**, sub raport ecologic, social și economic, a perdelelor forestiere de protecție.

- **Suntem conștienți că realizarea SNPFP necesită**
  - **eforturi susținute de lungă durată și implică**
  - **resurse importante de ordin material, financiar și uman.**

- **Deceniile de inactivitate înregistrate în domeniu, în condițiile accentuării evidente a consecințelor hazardelor climatice, se impun a fi recuperate printr-o intensificare a ritmului de înființare a perdelelor forestiere.**

- **Iată de ce considerăm că, într-o primă etapă, sunt necesare, pe lângă schimbarea mentalității factorilor de decizie, și măsuri urgente, dublate de acțiuni concrete, care să conducă la realizarea efectivă a SNPFP.**

- **Printre acestea, în opinia noastră, ar trebui să se regăsească și cele legate de:**
  - **îmbunătățirea cadrului legislativ de profil**, cu luarea în considerare a aplicării de sancțiuni drastice în cazul încălcării prevederilor legale;
  - **asigurarea cadrului instituțional și responsabilizarea** conducătorilor structurilor implicate, mai ales ale sectoarelor beneficiare;
  - **elaborarea**, ca o componentă distinctă a Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României, a **unui Program de înființare și gestionare a perdelelor forestiere**, în care să se nominalizeze rețeaua națională, volumul lucrărilor necesare, etapele de realizare, structurile responsabile cu realizarea și monitorizarea;

- asigurarea cu continuitate și în condiții de certitudine, a mijloacelor financiare necesare înființării și gestionării perdelelor;
  - includerea în Planul Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare a unui Program multianual destinat perdelelor forestiere;
  - conștientizarea contribuției perdelelor forestiere de protecție în ameliorarea condițiilor de viață a populației.
- De îndeplinirea cerințelor menționate depinde viitorul sistemului național al perdelelor forestiere de protecție și implicit eficiența agriculturii, calitatea mediului și a vieții în ținuturile secetoase ale României.
- Nutrim speranța că, mai devreme sau mai târziu, factorii decidenți vor conștientiza necesitatea abordării cu responsabilitate a problematicii perdelelor forestiere.

➤ **AVÂND ÎN VEDERE:**

- cadrul natural al României, suprasensibil la hazarde naturale de ordin climatic, hidrologic și geomorfologic;
- consecințele negative ale modificărilor climatice globale cauzate, cu predilecție, de factori antropici;
- efectele benefice ale perdelelor forestiere de protecție în atenuarea consecințelor negative generate de modificările climatice

AFIRMĂM CU TĂRIE CĂ FĂRĂ:

- o creștere semnificativă a % de împădurire în zonele din sudul și sud-estul României;
- o schimbare majoră a atitudinii factorilor decidenți, referitoare la realizarea și gestionarea durabilă a sistemului național al perdelelor forestiere de protecție;
- o gestionare durabilă a întregului fond forestier național ;

▶ **Gradul de insecuritate ecologică a României va fi în continuă creștere; iar**

▶ **Securitatea alimentară a țării va fi serios amenințată, chiar și în condițiile unor predictibile progrese în domeniul agrotehnicii și al ameliorării plantelor**